

La balança (dèficit) fiscal de Catalunya: Desfent equívocs *

Joaquim Vergés,
Universitat Autònoma de Barcelona,

Sobre la *balança fiscal* de Catalunya envers l'Administració Central -la diferència entre els impostos i cotitzacions socials que es paguen (suporten els residents) i els recursos públics que es destinen o reverteixen a Catalunya- és sorprenent la enorme disparitat de les xifres que veiem en els mitjans de comunicació i en debats polítics: Des d'uns 16.500 milions d'euros (Junqueras, Mas-Colell; citant informes de la seva Conselleria) fins a 792 M€ (Borrell / Llorach, *El País*; citant com a font els mateixos informes!). Passant per 9.892 M€ (Xavier Grau, *Ara*), 8.800 M€ (Jesús Mota, *El País*), 3.000 M€ (Borrell/Llorach, y Garicano, *El País* 2015), i 1.500 M€ (Antonio Maqueda, *El País*). I fins i tot en el primer article citat de Borrell / Llorach senyalen també que segons com s'interpretin les xifres, no hi hauria dèficit fiscal per a Catalunya sinó un superàvit de 4.105 M€! Com s'expliquen aquestes diferències? i, en definitiva, quina podem dir que és la xifra 'correcta', la 'bona'? per exemple, per a que ens fem una idea de quina és realment la contribució de Catalunya a la solidaritat interterritorial a Espanya.

El que se sap

El problema -al marge d'informacions errònies (de bona o mala fe)- és que es publiquen diverses xifres *oficials*, i bastant diferents. Bàsicament per tres motius: La entitat oficial que elabora i publica les xifres: Ministeri, o Generalitat. El mètode de càlcul o definició del saldo fiscal que apliquen. I, clar, l'any al que es refereix tal o qual xifra.

Les dades més recents publicades (Juliol 2017) corresponen a l'any 2014. I segons el *Ministeri d'Hisenda* -que simplement fa seus els informes anuals que elabora el professor Angel de la Fuente per a totes les Comunitats Autònomes (CA)-, aplicant el mètode/definició de *càrrega-benefici*- els saldos fiscals pel 2014 són *desfavorables* per a tres CA, Madrid, Catalunya i Balears (contribuents nets); i *favorables* per a la resta (País Basc i Navarra incloses), que són receptors nets. I concretament per a Catalunya el saldo *desfavorable* o dèficit fiscal seria de **4.046 M€**; el que equival a un 2,1% del PIB català.

Però segons l'altra font oficial, l'informe de la Conselleria d'Economia de la Generalitat, per al mateix any i aplicant el mateix mètode de càlcul/definició el dèficit fiscal per a Catalunya seria de **6.144 M€**; (el que equival a un 3,1 % del PIB català)

El que mesura aquest mètode de càlcul és el saldo fiscal *observat* o en efectiu, que es correspon amb el que habitualment s'enten per balança fiscal: [*Ingressos tributaris* (impostos i cotitzacions socials) *suportats pels residents en el territori 'X'*], menys [*Despesa pública de l'Estat que aquests reben o gaudeixen directa o indirectament*]. De forma *directa* són les transferències de l'Administració Central al govern autònom i als municipis, més la despesa que l'Estat fa al propi territori: Seguretat Social (pensions i subsidis d'atur), i despeses en infraestructures, bàsicament. I *indirectament* vol dir una part proporcional de les despeses estatals centrals: acció exterior, defensa, centres i institucions estatals de caràcter general, etc.

Les xifres anteriors mesuren per tant la contribució de Catalunya a la solidaritat interterritorial a Espanya –després de descomptar la part proporcional dels serveis estatals centrals. I justament és la diferent manera d’entendre aquest ‘retorn indirecte’ el que bàsicament explica la diferència entre les xifres anteriors del Ministeri i les de la Generalitat: Uns 2.000 M€ més, segons aquesta; perquè no considera determinades despeses estatals centrals en calcular la part d’aquestes assignable, com a retorn indirecte, a Catalunya.

La Generalitat dona preferència però a l’altre mètode de càlcul o definició de balança fiscal: el de ‘*fluxos monetaris*’. La principal diferència és que en aquest no es té en compte cap ‘retorn indirecte’; cap repartiment de les despeses estatals centrals, que no tenen lloc al territori. El resultat es, lògicament, una xifra de dèficit bastant més alta que el mètode de càlcul anterior: per al mateix any 2014, **11.068 M€** (equivalent a un 5,6% del PIB català).

El que mesura aquest mètode/definició no és per tant la balança/saldo fiscal pròpiament, sinó quina part dels impostos i cotitzacions, suportats pels residents a Catalunya, no es gasta *directament* en el propi territori i que per tant, en principi, no incideix en l’activitat econòmica i en la ocupació en el territori. En el mateix sentit que, per exemple, una part important del que gastem en turisme no repercuteix en l’economia i ocupació locals.

La part ‘Seguretat Social’, saldo de sentit contrari

Cal tenir en compte que les xifres anteriors –tant la del Ministeri com la de la Generalitat- engloben la part *Seguretat Social*, juntament amb la part general o *fiscal* pròpiament dita -la que té a veure per una banda amb els impostos (Renda, IVA i Societats, principalment), i per l’altre amb el sistema de finançament autonòmic (i municipal) i la despesa estatal assignable al territori. I que pel que fa a la part *Seguretat Social*, al 2014 la recaptació per cotitzacions a Catalunya –com a totes les CA des del començament de la crisi, al 2008- va ser inferior a les despeses estatals en el territori per pensions i subsidis d’atur. Concretament en **6.018 M€**. Catalunya va ser doncs ‘receptora neta’ de fons. Al contrari del que es va donar en la part *fiscal* general, on va ser ‘contribuent neta’: Els impostos pròpiament dits recaptats/ suportats varen ser superiors, en **12.162 M€** (segons la Generalitat), al finançament autonòmic rebut més les despeses estatals assignables al territori. I és la compensació entre aquestes ‘dues *balances*’ de signe contrari (**12.162M€ - 6.018 M€**) el que dona la xifra de *dèficit net* recollida abans, de **6.144 M€**.

I, finalment -tant si apliquen un mètode de càlcul/definició o un altre-, resulta, per acabar-ho de complicar, que tant Ministeri com Generalitat calculen i publiquen una segona versió de les xifres de dèficit fiscal anteriors: xifres ‘corregides’, sumant-hi una part proporcional del dèficit públic de l’Administració Centra de l’any en qüestió. A aquesta segona versió l’anomenen saldo fiscal ‘*neutralitzat*’, o ‘*relatiu*’. I llavors a la primera versió, saldo fiscal *observat*, en efectiu, o ‘*absolut*’.

Amb la qual cosa tenim *sis* diferents **xifres oficials publicades**, amb etiquetes similars! però que certament signifiquen coses diferents. En resum, per a l’any 2014:

► Segons el mètode/definició de ‘càrrega-benefici’

	Ministeri d’Hisenda (*)		Generalitat (**)	
	Milions d’ €	% s/ PIB	Milions d’ €	% s/ PIB
Saldo fiscal observat (en efectiu) o absolut : dèficit #	4.046	2,1%	6.144	3,1%
Saldo fiscal neutralitzat o relatiu : dèficit	9.892	5,-%	11.590	5,9%

► Segons mètode/definició de ‘fluxos monetaris’ (o sigui, sense comptar-hi despeses estatals centrals)

	Milions d’ €	% s/ PIB
Saldo fiscal observat (en efectiu) o absolut : dèficit	11.068	5,6%
Saldo fiscal neutralitzat o relatiu : dèficit	16.570	8,4%

(#), 'dèficit' significa: Més impostos i cotitzacions suportats que retorn en forma de despesa pública

(*) Ministerio de Hacienda, "Informe del Sistema de Cuentas Públicas Territorializadas, 2014"; Julio 2017

(**) Generalitat de Catalunya, Departament d'Economia i Hisenda, "Els resultats de la balança fiscal de Catalunya amb el sector públic central els anys 2013 i 2014"; Desembre 2017.

Com hom pot veure, la diferència més important prové de quin sigui el mètode de càlcul: Especialment, el prendre com a referència la versió de saldo '*neutralitzat*' canvia radicalment la idea que puguem treure de la importància relativa de la balança o saldo fiscal de Catalunya –o d'una altra CA. Al menys pel que fa al 2014. Les xifres *neutralitzades* surten, com he dit, de sumar al dèficit efectiu observat, una part proporcional del dèficit fiscal de l'Administració Central aquell any ¹. Perquè? perquè els experts que elaboren els informes citats raonen que 'per a finançar aquest dèficit l'Estat s'haurà endeutat en la mateixa quantitat; i que aquest deute és com una càrrega tributària addicional (futura) que pesa sobre el conjunt de les CA; com si cada una d'aquestes hagués assumit una part': És l'anomenat '*dèficit a crèdit*'.

Això sonarà segurament a un tecnicisme. I certament ho és, perquè aquest concepte de *dèficit a crèdit* d'una CA –i la operació de sumar-lo al dèficit pròpiament dit (*observat* o en efectiu)- es basen en uns supòsits teòrics que no tots els experts accepten; (al final preciso més això). En tot cas, no hi ha cap norma legal que estableixi tal mecanisme de 'repartiment del dèficit estatal' ni tal concepte de 'càrrega fiscal futura sobre les CA'. Però el fet és que aquestes xifres de 'saldo fiscal *neutralitzat*' s'han vingut i es venen fent servir també en el debat polític sobre la balança fiscal de Catalunya. I també en el professional –en alguns casos donant-li una interpretació diferent: com una estimació del dèficit fiscal *observat* històric, mitjà, o estructural; cosa que tampoc comparteixen tots els experts.

En qualsevol cas seria una ingenuïtat no esperar que en la fressa del debat polític les persones que intervenen tendeixin a triar o subratllar, de les sis xifres o versions de dèficit fiscal *oficials*, aquella que afavoreixi més la seva postura, pre-judici, o els objectius del seu discurs polític. Si més no, el quadre anterior ofereix una explicació a grans trets de perquè a la premsa i declaracions polítiques podem trobar tan afirmacions (les informades i de bona fe) de que el dèficit fiscal de Catalunya és de 4.046 M€, com que és de 16.570 M€; o de 6.144 M€; o de 9.892 M€; o d'uns 11.000 M€. I també el perquè d'altres xifres que corresponen a un any diferent al 2014. Per exemple, de les mencionades al començament, la de un dèficit de tan sols 792 M€ referit per Borrell/Llorach, correspon a l'any 2009 (any atípic en que, degut al punt àlgid de la crisi, la recaptació tributària s'enfonsa en totes les CA); i seria concretament el concepte equivalent als 11.068 M€ que apareixen per a l'any 2014.²

Quina és la pregunta?

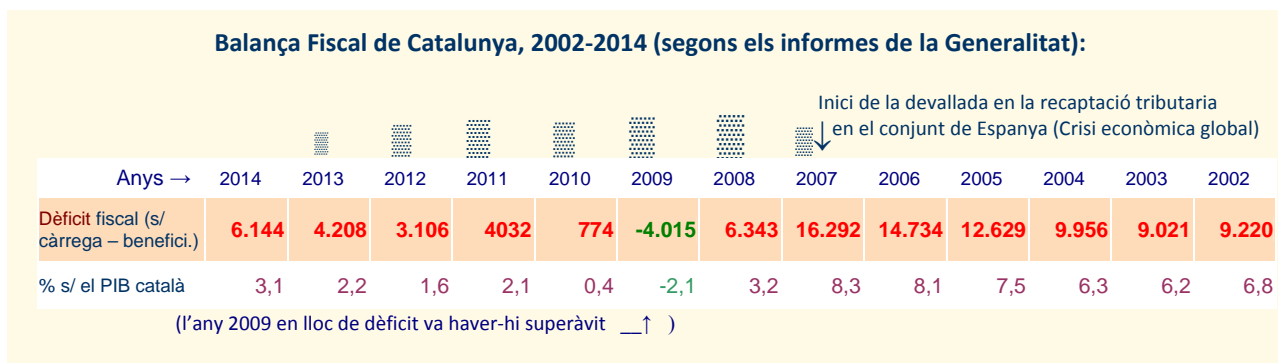
Però, en definitiva –i centrant-nos en el darrer any per al que hi han dades, 2014-, amb quina de les sis xifres anteriors ens hauríem de quedar? Quina és la 'bona' com a mesura de la *balança o saldo fiscal* de Catalunya? Depèn del que implícitament s'estigui entenent per tal en una conversa o un debat. I depèn de si parlem d'un any concret, o de la mitjana dels darrers anys. Dit d'una altra manera, depèn de la pregunta que es vulgui contestar. I sovint passa que es discuteix assumint implícitament com a 'balança/dèficit fiscal' idees -o resposta a preguntes- diferents.

Si la pregunta és "Quina va ser a l'any 2014 la contribució, 'en efectiu', de Catalunya a la solidaritat interterritorial a Espanya?",

llavors la resposta seria: entre **4.046 M€** (segons el Ministeri) i **6.144 M€** (segons la Generalitat). El que equival a entre un **2,1 %** i un **3,1 %** del PIB de Catalunya.

És aquest any 2014 significatiu dels anys anteriors?

No ben bé. La mitjana dels dotze anys anteriors (2002-2013) va ser de **7.192 M€** de dèficit (segons els informes de la Generalitat); si be amb valors anuals molt desiguals. Més baixos per als anys de la crisi general (anys 2008 al 2014) i més alts per als anys de bonança econòmica anteriors (2002-2007), segons que es pot veure a sota.

Com a mitjana des del 2002 es pot parlar, segons l'anterior, d'un dèficit equivalent al **4,1 %** del PIB català. Un percentatge proper a d'altres càlculs independents –que l'estimen en un **5%** per al període 1991-2011.

Però si la pregunta, implícita, és “*De quants més recursos hagués disposat Catalunya al 2014 com a estat independent (suposant absència de boicots comercials i d'altres impactes econòmics negatius)?*”,

llavors hauríem d'anar al que surt del mètode del flux monetari. I la xifra de partida seria la dels **11.068 M€** del quadre inicial: Recursos fiscals aportats/suportats pels residents, no transferits o gastats per l'Estat directament al territori. És a dir, el saldo fiscal que surt si no es compta la part proporcional de les despeses dels serveis centrals de l'Estat el 2014, en tant no es gasten a Catalunya.

Ara be, més diners passant pel pressupost de la Generalitat no equivaldria a ‘recursos addicionals’. Perquè en tal suposat escenari Catalunya també hauria tingut una major despesa: la dels seus (nous) serveis centrals propis com a Estat. Una estimació lògica d'aquestes noves despeses seria la xifra que el propi informe de la Generalitat considera com a part proporcional assignable a Catalunya de les actuals despeses dels serveis centrals de l'Estat: 4.924 M€. Tenint en compte això, els recursos addicionals (11.068 – 4.924) serien en el referit escenari la mateixa xifra d'abans: **6.144 M€**. És a dir, l'import de la actual (el 2014) contribució de Catalunya a la solidaritat interterritorial.

Hi hauria, certament, una diferència en tal escenari: els referits 4.924 M€ per costos de ‘serveis d'estat’ es gastarien igualment, però no centralment, ‘a Madrid’, si no directament al propi territori; amb la qual cosa en principi aquesta despesa incidiria més sobre l'ocupació i l'activitat econòmica a Catalunya.

I els 16.570 M€ del quadre del començament, tant repetits per economistes i polítics als mitjans, a quina pregunta serien la resposta?

Es una xifra que surt de sumar al saldo fiscal ‘brut’ de la pregunta anterior, 11.068 M€ (aquell que no compta despeses per serveis estatals), l'anomenat *dèficit a crèdit*: 5.502 M€. El resultat de tal suma és un concepte que, com deia abans, no respon a cap flux monetari real sinó a uns supòsits tècnics –per part dels economistes que elaboren els informes- sobre fluxos monetaris futurs. Supòsits, a més, poc realistes -en el sentit expressat més avall.

En síntesi, el raonament de sumar el ‘dèficit a crèdit’ (operació comptable de *neutralització*) és el següent: L’any 2014 el pressupost de l’Administració Central va tenir un dèficit encara important –és a dir, la recaptació total d’impostos i cotitzacions socials va ser inferior a la despesa pública total. La qual cosa va obligar a l’Estat a incrementar el seu endeutament en aproximadament la quantia d’aquest dèficit global. En conseqüència (i aquí els supòsits) “.. aquest nou endeutament l’Estat l’haurà de tornar més aviat que tard. Pel que cal considerar que constitueix com una càrrega futura –un deute- que pesa sobre el conjunt de les CA. En el sentit de que quan l’Estat *en un futur immediat* hagi de tornar els préstecs que va demanar el 2014, això anirà en detriment dels recursos nets a disposició de les CA. O sigui, que de fet seran aquestes les que, indirectament, ho hauran de pagar. Be com a més càrrega tributària suportada pels respectius residents, be com a reducció dels recursos rebuts. Repartit aquest dèficit de l’Administració Central del 2014 entre totes les CA –en proporció a la respectiva població- per a Catalunya resulten 5.502 M€”.

I és en base a aquest raonament ‘tècnic’ sobre el futur que tal xifra és considerada teòricament com “un deute, generat el 2014, a ‘pagar’ (per la CA Catalunya) en un *futur immediat*”.

És fàcil rastrejar la idea que inspira aquest argumentari del *dèficit a crèdit* en la lògica que nodreix la defensa de les polítiques d’austeritat, del principi de l’equilibri pressupostari pels estats, i del *dèficit zero*. I més concretament, en la lògica de la seva versió moderada: Aquella que considera com acceptable dèficits públics (i el corresponent endeutament estatal) de forma transitòria, diguem-ne 2-4 anys, però per a ser compensats (des-endeutament) a curt termini, en els anys immediatament següents.

L’irrealisme dels supòsits:

En tot cas, cal tenir en compte que el calcular i sumar el *dèficit a crèdit* respon a un exercici teòric per part de determinats economistes –perquè, com he dit abans, tal mecànica fiscal i d’atribució d’endeutament a CA no figura en cap normativa legal ni cap pràctica de l’Administració pública.

I que, per altra banda, en realitat el termini de devolució dels préstecs que demana l’Estat espanyol no és ni tan immediat ni tant definit: La major part del nou endeutament estatal a partir del 2012 ha estat amb terminis de pagament de entre 10 i 50 anys. A més de que, com passa amb tots els estats, existeix la possibilitat –gaire be, pràctica generalitzada- de renovar-los parcialment; amb la qual cosa una part es converteix ‘de facto’ en deute perpetu.

No es pot doncs preveure l’any en que l’Estat retornarà efectivament el (nou) deute que va assumir el 2014. I ni tan sols si a la pràctica, en un horitzó temporal políticament rellevant, hi haurà tal pagament. Ni, si el hi ha, com això afectarà a tal o qual CA. Perquè senzillament no es pot preveure, 1), en quant s’incrementarà la recaptació fiscal els propers anys gràcies al creixement de l’economia espanyola, ni, 2) quina política fiscal, de deute públic, de model de finançament autonòmic, d’inversions en infraestructures per part de l’Estat, ..etc., seguirà el govern estatal que hi hagi d’aquí 10, 30 o 50 anys, quan s’hagi de retornar tal o qual préstec que l’Estat va originàriament signar el 2014.

En definitiva, que sumar el dit *dèficit a crèdit* (5.502 M€), i per tant la xifra de 16.570 M€ resultant, no te pròpiament un significat real en la línia de les preguntes d’abans^{IV}, si no que es basa en un supòsits teòrics clarament arbitraris.

I sense sumar tal *dèficit a crèdit*, ens quedem amb els 11.068 M€ de dèficit fiscal ‘brut’ comentat abans. Amb el que tornem a la casella de sortida de la tercera pregunta d’abans. La qual ens portava en definitiva als **6.144 M€** * com a càlcul de la *balança/dèficit fiscal* de Catalunya (l’any 2014), en el sentit de l’expressió amb el que habitualment se’ns ha vingut parlant als ciutadans: “els impostos suportats, que no retornen ni directa ni indirectament”. És a dir, la contribució *observada*, en efectiu, de Catalunya a la solidaritat interterritorial a Espanya.

(*: Xifra segons la Generalitat; segons el Ministeri, ja hem vist al començament que serien 4.046 M€).

Una conclusió per altra banda ben lògica. El principi de realisme, en definitiva. O si es vol, la dita popular de que ‘no hi ha més cera (en aquest cas: *recaptació tributària a Catalunya*) que la que crema’, es pesi aquesta com es pesi.

- - -

Una hipòtesi

No obstant l’anterior, prestigiosos professionals com els ex consellers Mas-Colell i Junqueras, o Sala-Martín, entre d’altres, s’han referit o defensat en diverses ocasions aquesta xifra de 16.570 M€ (=11.068+5.502), com a dèficit fiscal de Catalunya. No sols a aquesta xifra o versió, però preferentment¹. El seu argumentari ha estat en substància el ja comentat. Cosa que pot sorprendre’ns, tenint en compte el comentat al respecte més amunt.

Una explicació d’això seria, al meu entendre, la següent: Que tal argumentari el defensen amb la variant d’assumir *implícitament* com a marc polític de referència un escenari en el que Catalunya passaria en un molt breu termini de temps a ser un estat independent, de forma amigablement negociada amb l’Estat espanyol -i sense apreciables boicots comercials ni d’altres impactes econòmics negatius. I que en tal escenari, com a part dels pactes, Catalunya assumiria una part proporcional de l’endeutament de l’Estat espanyol; prenent com a referència anual el del 2014 (els 5.502 M€). I que per a fer front a aquest compromís d’assumpció de deute la nova administració catalana hauria d’incrementar d’alguna manera la recaptació tributària anual, per tal d’ingressar aquests 5.502 M€ addicionals anuals. Amb la qual cosa, efectivament, el pressupost anual de la nova Generalitat independent tindria uns majors ingressos: per una banda, de 11.068 M€ (ja no hi hauria dèficit ‘brut’ *en efectiu*, donat que tota la recaptació tributària la ingressaria la Generalitat), i per l’altra uns majors ingressos de 5.502 M€ pel previst increment de la recaptació tributària en el nou estat. En total, doncs, els repetits 16.670 M€.

Però com tots podem deduir, aquesta seqüència argumental no acabaria en aquesta xifra. En tal suposat escenari d’independència amigablement pactada –inclosa l’assumpció de la part proporcional de deute públic estatal-, la nova Generalitat tindria lògicament també unes majors despeses. Per una banda hauria de pagar a l’Estat (espanyol) justament els pactats 5.502 M€ anuals pel deute. I per l’altra hauria de pagar les noves despeses anuals pels seus propis serveis centrals com a estat independent (que com hem vist es poden estimar, segons xifres de la Generalitat, en uns 4.924 M€). Amb la qual cosa l’increment real de finançament al pressupost de la nova Generalitat -per a incrementar despeses de serveis com sanitat, educació etc.- serien: $16.670 - 5.502 - 4.924 = 6.144$ M€ *. És a dir, de nou, l’actual (xifra del 2014) contribució de Catalunya a la solidaritat interterritorial a Espanya. (*: xifres segons els informes de la Generalitat).

Joaquim Vergés-Jaime,
UAB - Bellaterra-Cerdanyola (Barcelona), Octubre 2018

Notes al text:

¹ I a la inversa si en lloc de dèficit l’Estat ha tingut tal any un superàvit: Es resta la parta proporcional d’aquest. O sigui que si un determinat any no hi ha pràcticament ni dèficit ni superàvit als comptes estatals (com aproximadament es va donar als anys 2001 a 2004), no hi ha desequilibri pressupostari central a *neutralitzar*. I per tant les dues versions, dèficit fiscal *observat*, *en efectiu*, o *absolut* i dèficit fiscal *neutralitzat* o *relatiu*, són la mateixa xifra.

² La d’un dèficit d’uns 3.000 M€ referit també per Borrell/Llorach en un altre escrit, correspondria a l’any 2012. Exactament la xifra va ser de 3.106 M€, i seria el concepte equivalent als 6.144 M€ del quadre anterior pel 2014.

Els 8.800 M€ de Mota corresponen al dèficit, segons el Ministeri per a l'any 2013, neutralitzat; després rectificat pel Ministeri a 9.328 M€.

I pel que fa a la xifra de un superàvit de 4.105 M€ també mencionada per Borrell/Llorach correspon a l'any 2009, segons el mètode *càrrega-benefici*. És l'únic any (des del 1991) per al que no surt un dèficit fiscal real, *observat*, per a Catalunya (segons estudis dels professors De la Fuente, Barberán i Jimenez). Com al conjunt d'Espanya, la recaptació d'impostos estatals a Catalunya s'enfonsa al 2009. El dèficit públic central va ser el màxim. I els saldos fiscals *observats*, en efectiu, per a pràcticament totes les CA varen ser de superàvit.

iii Ramón Barberán i Ezequiel Uriel, en un estudi exhaustiu per al període 1991-2011 ("Balanzas Fiscales Regionales: España 1991-2011"; Ourense, 4/5-2-2016), i aplicant el mètode càrrega-benefici, obtenen un valor mig anual de dèficit pe a Catalunya de l'ordre del 5 % del PIB (pag. 16).

iv Si seguint la lògica de l'argumentari del *dèficit a crèdit* volguéssim buscar-li un significat a la xifra de 16.570 M€, seria en tot cas la resposta a una pregunta com ara:

"Quin seria el dèficit fiscal 'brut' –és a dir, sense comptar cap part proporcional de les despeses de serveis centrals estatals– per a Catalunya en anys posteriors al 2014, si al conjunt de l'Estat hi hagués hagut un increment de recaptació tributària global anual igual a l'endeutament de l'Estat al 2014, i l'Estat hagués destinat aquest increment de recaptació íntegrament a reduir el seu endeutament en la mateixa quantitat –mantenint per tant congelades, als nivells del 2014, les seves transferències i despeses directes anuals a cada CA?"

O, canviant de sentit la fletxa del temps, també es podria imaginar que els 16.570 M€ serien la resposta a una pregunta com ara:

"Quin hagués estat el dèficit fiscal 'brut' de Catalunya (sense comptar per tant despeses estatals *centrals*) l'any 2014 si l'Estat, per tal de no endeutar-se hagués optat per retallar encara més del que va fer la despesa pública (menys transferències a CA i municipis, i menys inversions i d'altres despeses directes estatals als respectius territoris), de tal manera que el pressupost central hagués quedat equilibrat, sense dèficit?"

En tot cas, i al marge de la utilitat que es pogués derivar de l'exercici mental de fer-se tals recargolades preguntes, el fet objectiu es que els supòsits que impliquen no s'han donat a dia d'avui (finals del 2018).

v Per exemple, i com a article recent al respecte: Albert Carreras / Andreu Mas-Colell, Diari Ara, 19-12-2017.